

י"ח סיון תשע"א
יום שני 20 יוני 2011
סימוכין: 35882810

משאבי חינוך לגיל הרך בעיר תל אביב-יפו – תמונת מצב עדכנית

בינואר 2009 עם כניסתי לתפקיד סגנית ראש העירייה, קיבלתי לידי את תפקיד הממונה על משאבי חינוך לגיל הרך. כיום, לאחר שנתיים בתפקיד, מוגש דו"ח המפרט את עיקרי עשייתי בתחום עד היום ואת הצפוי בעתיד.

רקע

חזון העיר מגדיר את תל אביב יפו כעיר לכל החיים, שתציע לתושביה מענה איכותי לצרכיהם המגוונים, החל מהגיל הרך. במסגרת זו תבטיח מערכת השירותים העירוניים את התנאים הנדרשים להתפתחותו המיטבית של כל ילד בעיר תל אביב יפו – קוגניטיבית, רגשית וחברתית. מוערכת זו יש בכוחה להשפיע על החלטות משפחות צעירות רבות לקבוע את ביתם בעיר ולגדל בה את ילדיהם והיא מהווה מרכיב חיוני במאמץ הכולל להבטיח שוויון הזדמנויות וצמצום פערים בעיר.

מטרת המסמך

- הצגת חסמים הגורמים למחסור החמור בפתרונות חינוך גיל הרך בעיר
- הצגת עיקרי העשייה למימוש החזון
- קידום יוזמה להקמת יחידה עירונית/רשות המאגמת את הטיפול בתשתיות חינוך לגיל הרך

תמונת מצב

נושא	מצב קיים	חסמים	עיקרי עשייה עד כה	אתגרים לעתיד
<p>1. הטיפול המוסדי בניהול החינוך לגיל הרך - פיצול והעדר אסטרטגיה</p>	<p>בתל אביב יפו האחריות מפוצלת בין:</p> <ul style="list-style-type: none"> מינהל שירותים חברתיים (ציבוריים עד גיל 3) מינהל החינוך (עירוני מגיל 4) מאות גנים פרטיים לגילאי 0-5 מתואמים עם המערכת העירונית <p>בישראל האחריות על החינוך לגיל הרך מפוצלת בין 4 משרדי ממשלה - חינוך, תמות, רווחה ובריאות.</p>	<ul style="list-style-type: none"> בשל הפיצול, אין אסטרטגיה אחודה מאות גנים פרטיים לגילאי 0-5, אינם מתואמים עם המערכת. מערכת מעונות היום פועלת בשיתוף פעולה חלקי ביצירת הרצף 	<ul style="list-style-type: none"> העלאת המודעות לבעיה בקרב אנשי המקצוע ונבחרי הציבור בעיר ווכן ברמה לאומית - בקרב שרים וחברי כנסת השתתפות קבועה בדיוני הוועדה לקידום מעמד הילד בכנסת בנושא חוק הפיקוח כינוס פורום חינוך לגיל הרך בהשתתפות מנהל החינוך העירוני, מינהל שירותים חברתיים, נציגי משרדי החינוך והתמת, ארגוני גנים ארציים ומפעילי גנים בעיר 	<ul style="list-style-type: none"> גיבוש אסטרטגיה עירונית הנותנת מענה לצרכי התושבים ולגידול במספר הילדים יצירת מתכונת ניהולית שתבטיח חיבור בין כל סוגי המסגרות החינוכיות, תוך תאום ציפיות ועבודה משותפת. דרישה ליישום חוק חינוך חובה מגיל 3 ולסבסוד ממשלתי של חינוך לפעוטות בהתאם למצב הסוציו אקונומי של משפחותים – כמנוף להגדלת היצע והוזלת עלויות גיבוש השפעת השלטון המקומי ופורום ה-15 על האג'נדה הלאומית

<ul style="list-style-type: none"> • מעקב והשפעה על הסעיפים הקשורים לנושא ברפורמת חוק התכנון והבנייה • קידום מבצע "יישור קו" להכשרת גני ילדים - כולל תקופת חסד להכשרת השימוש, טרם הגשת כתב אישום - בשיתוף היועמ"ש לממשלה. • קידום תקנה בסמכות שר הפנים ו/או תמ"א שתגדיר גני ילדים כשימוש מאושר • קידום מהיר של אישור התב"ע העירונית ונוהל מדיניות שימוש חורג לגיני"ל • יצירת מסלול רישוי מהיר לגיני"ל • יצירת העדפה לגיני"ל פרטיים בעלי אישור משרד החינוך ו/או רישיון תמ"ת ע"י מנופים כלכליים - ארנונה מופחתת, הכרה בהוצאות הקמה בהשבחה (כו') • קידום סביבה ירוקה בגנים כולל פרמטרים לשיפוץ ובינוי אקולוגי ואיכותי + עמידה בסטנדרטים גבוהים 	<ul style="list-style-type: none"> • יוזמה לתיקון חוק התכנון והבנייה על מנת שיכיר בגנים • הצעה להכרה בגן ילדים כשירות ציבורי במסגרת הרפורמה בתכנון שבמסגרתה יבוטל השימוש החורג • בקשה מהיועץ המשפטי לממשלה להקניית סמכות למתן היתר זמני לגן ילדים • יוזמה לקידום תב"ע עירונית לאישור שימושים מעורבים לגני ילדים ומעונות יום באזורי מגורים • קידום הכללת גני ילדים בכל התב"עות החדשות במטלות יזמיות ובתכנית המתאר העירונית 	<ul style="list-style-type: none"> • העדר הגדרת יעוד בתב"ע, גנים ומעונות נדרשים לקבל היתר לשימוש חורג מהועדה המקומית בכפוף להתנגדויות • רוב בעלי המעונות נאלצים להפעיל את המעון ללא אישור ומוגדרים כעבריינים 	<p>רוב הגנים הפרטיים והמעונות אינם מוכרים בחוק התכנון ואינם זוכים להגדרת ייעוד בתוכניות מתאר עירוניות</p> <ul style="list-style-type: none"> • בהעדר הגדרת יעוד בתב"ע, גנים ומעונות נדרשים לקבל היתר לשימוש חורג מהועדה המקומית לתכנון ולבנייה • רוב בעלי המעונות נאלצים להפעיל את המעון ללא אישור ומוגדרים כעבריינים 	<p>2. העדר הכרה תכנונית בצרכי המעונות והגנים</p>
--	--	--	--	---

	<ul style="list-style-type: none"> • גיבוש נוהל שקוף ובהיר לאישור שימוש חורג לגני ילדים שיובא לאישור הוועדה המקומית • הסדרת היטלי השבחה מידתיים ושקופים לשימוש חורג לשירותים חינוכיים 			
<ul style="list-style-type: none"> • סקר ומיפוי צרכים במיוחד באזורי עיבוי בינוי ויצירת תוכנית אסטרטגית וארוכת טווח לבינוי מערך החינוך לגיל הרך • בחינת מצב וסיוע לארגונים הציבוריים בהרחבת מוסדות קיימים. כולל יזום שימושים מעורבים במבנים שלהם • יזום וקידום בנייה של גנים פרטיים על קרקעות עירוניות במסגרת פרויקטי B.O.T • הכנת תוכנית מגרה להקמת גני ילדים במבנים יבילים למתן מענה זמני בדרך לפתרון קבוע באזורי מחסור • אישור יעוד גיניל פרטיים במסגרת פרויקטי בינוי גדולים (נוסף למטלה ציבורית) ובמסגרת שטחי 	<ul style="list-style-type: none"> • הגדלת תקציב הקמת הגנים בתקצוב השנתי • גיוס תקציב למענה אד-הוק למחסור בגנים עירוניים • הקצאת קרקעות באזורי מחסור והגשת בקשת תמיכה לתמת לשם הקמת חמישה אשכולות של מעונות יום ציבוריים • יוזמות לגיוס מימון למעונות יום (ויצו באוני' ת"א, קרן תל אביב) 	<ul style="list-style-type: none"> • כ-600 ילדים (בגילאי טרום טרום חובה) נדחו ע"י הגנים העירוניים (למרות שהעירייה תפתח בתשע"ב 27 כיתות גן (חדשות) • כ-1000 ילדים (נוספים) נדחים מידי שנה ע"י המעונות 	<ul style="list-style-type: none"> • עיריית תל אביב מוסיפה מדי שנה כ-15 20 גנים עירוניים • מרבית הגנים הפרטיים הנותנים מענה לאוכלוסייה הנ"ל אינם חוקיים וכ-30 מהם בסכנת סגירה מיידי 	<p>3. מחסור קשה בפתרונות חינוך לגיל הרך</p>

<p>המסחר המותרים ו/או דירות גן.</p> <ul style="list-style-type: none"> • יצירת תוכנית מושכלת והכללת קריטריונים איכותיים להשכרת מבנים עירוניים לגנים פרטיים. • תמרוץ בעלי נכסים מתאימים ליעדם לגיניל • הקמת קרן גיניל (מקרה מונטיפיורי 13) לפדיון מטלות יזם • גיוס תמיכה ומשאבים מקרנות מתמחות כמו קרן אניאס ובני שטינמץ 	<ul style="list-style-type: none"> • הקצאת נכסים לעמותות חינוכיות • יצירת מכרזים להשכרת מבנים עירוניים לגנים פרטיים • הטלת מטלות יזם להקמת גני ילדים עירוניים בפרויקטים חדשים 	<p>הציבוריים</p> <ul style="list-style-type: none"> • 		
<ul style="list-style-type: none"> • יצירת נוהל דיווח למשרדי הממשלה הרלוונטיים בדבר הגנים הפרטיים המאושרים בתחום העיר. • הידוק הפיקוח על תכנים המוקנים לפעוטות בגני הפרטיים ויצירת מסלולי הכשרה והשתלמויות בתשלום - לקידום איכות ורצף חינוכי בעיר. • יצירת מתכונת ניהולית שתבטיח רצף חינוכי קוגניטיבי, רגשי וחברתי בין כל מוסדות החינוך בעיר. • קידום הסמכה של כל הגנים העירוניים כירוקים ועידוד הסמכה של פרטיים ומעונות כירוקים • שיפור הטיפול בנושא ליקויים בהתאם לחוזר מנכ"ל משרד החינוך 	<ul style="list-style-type: none"> • יצירת נוהל ובדיקת ליקויים שנתית בגני ילדים עירוניים בתל אבי יפו • מעורבות פעילה בקביעת תקנות וסטנדרטים ישימים למעונות יום, במסגרת הוועדה לקידום מעמד הילד בכנסת • המרצת התמת לפיתוח מסלולי הכשרה משופרים למטפלות וסייעות 	<ul style="list-style-type: none"> • אין הבטחה של איכות החינוך ושל הסביבה הלימודית הראויה בעיר 	<ul style="list-style-type: none"> • אין פיקוח ברמה הממשלתית – במיוחד על גנים פרטיים • אין תוכניות לרצף חינוכי עירוני בין מכלול השירותים החינוכיים לגיל הרך • אין הבטחה של איכות החינוך וסביבה לימודית ראויה בעיר 	<p>4. העדר פיקוח, ניהול אסטרטגי ורצף חינוכי וצורך בהעלאת איכות הגנים</p>

<ul style="list-style-type: none"> • הרחבת פרויקט ה"סב גן" לכל הגנים העירוניים ועיבוי כוח האדם באמצעות בנות שירות לאומי וסטודנטים והרחבת התכנית לכלל מסגרות החינוך לגיל הרך בעיר. 	<ul style="list-style-type: none"> • הגדלת תקציב ציוד מתכלה בכל גני הילדים העירוניים • יצירת תקציב יעודי לשדרוג חצרות גנים עירוניים • קידום והטמעת פרויקט ה"סב גן" וגיוס 100 קשישים כמתנדבים בגנים העירוניים 			
<ul style="list-style-type: none"> • הקמת מרכז מידע על מגוון המסגרות והתוכניות לגיל הרך בעיר ועל זכויות הילד ומשפחתו – כולל מיפוי כל הפתרונות בעיר • מפה אינטראקטיבית של היצע החינוך לגיל הרך בעיר • בניית פורום קבוע להידברות עם מפעילי הגנים הפרטיים בעיר • כנס שנתי להפגשת העוסקים בתחום הגיל הרך מכל המגזרים • הקמת מרכז מידע וסיוע לתהליכי הרישוי וההכרה. • יזום וקידום אירועים קהילתיים וסביבתיים 	<ul style="list-style-type: none"> • חיבור כל הגנים העירוניים לרשת האינטרנט והקמת אתר יעודי לגני הילדים • מפגש שנתי לגננות וסייעות במערכת הגנים העירוניים – להעצמת העוסקים בתחום וליצירת רצף מידע בקרב נותני שירות עירוני • יצירת פורום משותף עם 	<ul style="list-style-type: none"> • להורים חסר מידע מהותי • ההורים אינם חלק ממערך השותפים ולא מתקיים דיאלוג 	<ul style="list-style-type: none"> • לא קיים מיפוי של כל הפתרונות המוצעים להורים • אין מידע סדור וברור על רישוי גנים • אין העברת מידע בין רשויות לגבי פעילות גנים בעיר 	<p>5. העדר מידע להורים ולעוסקי ס בתחום וכן, לרשויות ולממוסד</p>

<p>במסגרת הגנים ובמרחב החינוכי שלהם בשתי"פ בין כל מגזרי החינוך לגיל הרך.</p>	<p>מפעילי הגנים הציבוריים והפרטיים במטרה להציף צרכים ולפתור בעיות, ליצור שותפות ורצף חינוכי בעיר ולמפות את המידע על כלל פתרונות החינוך לגיל הרך בעיר</p> <ul style="list-style-type: none"> • טיפוח ועידוד השוק הפרטי כעוגן בכלל פתרונות החינוכיים המוצעים לתושבי העיר 			
--	---	--	--	--

מסקנות

לאור הבעיות והאתגרים, להבטחת פעילות בונה ומושכלת בתחום הגיל הרך בעיר, לאיגום בראייה כוללת גם של הפעילות השוטפת, יש צורך דחוף בהקמת יחידה או רשות עירונית לאיגום עשייה ומשאבים ברמה המקומית וליצירת השפעה מכריעה ברמה הארצית – על מנת לפתור את כל הבעיות ולהגיע למצב של הובלה בכל הקשור שירותי חינוך לגיל הרך בתל אביב יפו.

אודה לתמיכתם

בברכה,

מיטל להבי

מהנעשה בערים אחרות:

מ.א. משגב – לקחה אחריות על תפקוד מסגרות החינוך לגיל הרך באמצעות ביצוע פיקוח על רמת המסגרות, כולל הטמעת מערכת ערכים וקריטריונים שפתחה אוני' חיפה, תוך שיתוף פעולה עם החוקרים. המועצה ליוותה ואף סיבסדה חלקית את התהליך שכלל הכשרת צוות גננות וסייעות, התאמת הסביבה הלימודית לצרכי הילדים. המימון בחלקו הגיע מההורים. התמורה היא מערכת שכוללת קריטריונים ל[יקוח וחינוך מקצועי ואיכותי המופעל בסביבה תואמת את צרכי הגיל הרך.

נתניה – הקימה מערך שירותים עירוני לגיל הרך (אגף הגיל הרך) תחת מינהל חינוך. העירייה יזמה באמצעות חברה עירונית 2 מודלים של B.O.T מקומי לבניית גני ילדים פרטיים על קרקעות עירוניות. אחד המודלים כבר יושם ושווק והשני נמצא בביצוע לאחר שאושר ותוקצב.

צפת, כרמיאל, אבו סנאן, קריית אתא, טירת הכרמל – הוקמו מרכזים לגיל הרך בשיתוף של החברה למתנ"סים והרשות המקומית (כולל בחלק מהרשויות רכזת במשרה מלאה לתחום הגיל הרך. (יש לציין כי בכרמיאל נבנה גם מודל של חיבור בין מעונות היום והגנים ליצירת רצף טיפולי). חלק מהפעילות נתמכת ע"י קרן אניאס ובני שטינמץ שעוסקת במערכי שירותים ישוביים לגיל הרך.

מודיעין – הוקם גוף (עמותה עירונית שהוסמכה על ידי המועצה) ואשר מאגדת את הטיפול במסגרות הפרטיות והציבוריות בעיר ושבודקת את עמידתן במספר קריטריונים בסיסיים שמהותיים לטיפול איכותי בגיל הרך. תנאי הצטרפות לתוכנית הינם עמידה בקריטריונים והחברות מקנה סל שירותי יעוץ והדרכה שמספקת התוכנית למסגרות שהצטרפו אליה ומשלמים סכום חודשי הנע בין 200 ל-500 ₪ לחודש.

ראשון לציון – יזמו וישמו את פרויקט "ראשונקט" שריכז את הטיפול בגנים הפרטיים בעיר ובכלל זה סייע בתהליכי רישוי, הקנה מיומנויות לניהול גן, ביצע הדרכות חינוכיות מקצועיות לגננות. הפרויקט הופסק לאחר שהיועמה"ש לעירייה החווה דיעה כי לא ניתן לתת שירותי היעוץ וההדרכה לשוק הפרטי באופן שבו התבצע על ידם. הנושא נמצא כרגע בבדיקה לרה ארגון.

ההזדמנות - - איגום ידע, עשייה ומשאבים ברמה המקומית והשפעה מרוכזת ברמה ארצית

